

najboljših sredstev, ta je pred drugimi, on zmaguje in zapoveduje, ali pa se vsaj ubrani propada!

Zakaj je slovensko kmetstvo gospodarstvo v naši državi v splošnem pred drugim, kljub svoji malorodovinski zemlji? Zato, ker se slovensko kmetstvo od časov Slomškovih naprej smotreno izobrazuje in izpopolnjuje, ker ima vsled tega višjo splošno in tudi stanovsko izobrazbo. In odkod ima to? Iz društev!

Sklep.

Navedel bi lahko iz življenja še stotine praktičnih vzgledov, kako ugodno vpliva izobrazba in dobra teš poštena organizacija na mladino ter nam prinaša obilo koristi za poznejša leta. Naj navedem samo še en prizor iz domače fare! Slovensna maša je: v vzornem redu stojijo uniformirani gosilci in Orli ter se vestijo mladenke Marijine družbe in Dekliške zveze. Ob strani sede resni možje in očetje ter skrbne matere-gospodinje, nad vsemi pa čutimo dih božji. Ni samo pri nas, tudi v mnogih drugih farah je tako. Zato se oklepajmo organizacij, v njih se izobrazujemo, bodimo in tudi pošteno po težkem delu razveselimo! Učimo se v njih ponižnosti pred Bogom, služiti bližnjemu, a vse v samozavesti in spoštovanju do sebe in svojega stanu. V organizacijah spoznavajmo in z njimi očuvajmo najlepše svetinje splošnega krščanskega našega ljudstva!

Fr. Sal. Gomilšek.

Veselo delo v mladeniških zvezah.

Navdušujoči članki urednika dr. Antona Korošca v »Slov. Gospodarju« in v »Našem Domu«, živa izobraževalna potreba pa vedno ogroženi naš narodni obstanek zlasti ob mejah so vzbudili mladeniško gibanje in z njim prvo Mladeniško zvezo v Jarenini l. 1901. Tej so sledile nove zveze po Slov. goricah, tej pravi domovini zgodovinsko izredno važnega mladinskega pokreta na Slovenskem.

Kako je bilo v Jarenini? Začetki so bili skromni. Citalnica bralnega društva v kaplaniji ob cesti je bila prva mladeniška zbornica. Mladenci so sprva nastopali večinoma z deklamacijami. Tak navdušen deklamator je bil Franc Šekol, ki je že na Slomškovi slavnosti na Slomškovem rojstnem domu deklamiral »Popotnico vojaško«, da so ga vsi občudovali. Pozneje je nastopal tudi kot govornik, tik pred vojsko je postal prvi občinski svetovalec na Pesnici, tej dolgoletni nemškutarski trdnjavi. Vojska ga je kot ujetnika v sibirskih ravninah položila v prerani grob. Nekoč smo v samih deklamacijah proslavili sv. Alojzija. Navduševalne govore duhovnega voditelja so fantje željno vsrkavali v se in si v nemali mlada srca. Od prvih zvezarjev še živijo nekateri kot župani, občinski odborniki in zavedni posestniki v Jarenini.

Ko sem bil koncem leta 1901 prestavljen k Sv. Barbari v Slov. goricah, smo kmalu po novem letu tamkaj osnovali mladeniško zvezo. Naučili smo se nekaj pesmic, med temi »Hej Slovenci« in »Velegrejsko himno.« Nekoč smo skupaj pohitili k Sv. Rupertu na shod bralnega društva. Zapeli smo pesem, za mojim poučnim govorom sta še nastopila dva mladeniča. Župnik Pajtlar je mlada junaka pred vsemi pohvalil. In družba mojih deset fantov je bila kakor v nebesih. Domov grede smo se pogovorili, da začnemo tudi mi z mladeniško Marijino družbo. Teh deset mladeničev je bilo, ki so se prvi oglasili za njo. S kolikim navdušenjem smo se udeležili prvega mladeniškega shoda pri Sv. Trojici in pri Sv. Lenartu leta 1903, se še danes živo spominjam. Domov grede od Sv. Lenarta smo z ruperškimi mladeniči tako navdušeno popevali lavretanske litanije, da so nas ljudje po vrhovih radostno poslušali.

Nekoč smo se peljali k St. Iliju na mladeniško veselico. Tam so nas sprejeli s posebnimi nagovori. Ko smo se vračali, so mi fantje polni veselja pravili: »Kaj tako lepega še nismo doživeli! Kako veličastno so nas sprejeli šentiljski fantje!«

Se delujejo nekateri od teh fantov. Eden izmed teh je zelo veljaven naš pristaš in župan. Bog ga živi!

Ko sem leta 1903 prišel k Sv. Benediktu v Slov. g., sem našel tamkaj že navdušeno četo mladeničev, ki jih je organiziral nepozabni mladino ljub in vsled strašnih vojskih krivic prerano umrl kaplan Muršič, poznejši franski župnik. Kmalu smo se strnili v mladeniško zvezo, v kateri smo zlasti gojili govornišvo. Mladenci so nastopali kot navdušeni govorniki, zlasti Franc Caf, Peter Cetl in v Sribiji padli Franc Roškar. V zimskem času smo imeli tečaje, na katerih smo predelali občinski red in občinski volilni red za bivšo Stajersko. 35 nas je leta 1904 pohitelo na vseslovenski mladeniški shod na Brezje, med temi je bilo tudi nekaj mož. Rudeča zastava mladeniške Marijine družbe je ponosno plapolala, ko smo se v dveh čolnih peljali po celem bleškem jezeru. V enem so bili molilci, v drugem pevci. Tega največičastnejšega vseslovenskega mladeniškega shoda, ki je prebudil mladeniče po vseh slovenskih deželah, se še danes hvaležno in veselega srca spominja vsak udeleženec.

Tudi na telovadbo smo že mislili. Ko smo imeli nekoč v Mariboru sejo radi shoda na Brezjah, nam pokaže rajni Štef, urednik iz Ljubljane, izdelan telovadni kroj, kakoršnega je on zamislil. Ko se je vračal v Ljubljano, mu je žal prišel v izgubo.

Ko sem župnikoval pri Sv. Petru na Medvedovem selu, sem imel vsak mesec nauk za mladeniško Marijino družbo v veliki sobi, v kateri sem stanoval. Ko je bil nauk končan, smo začeli shod Mladeniške zveze. Tako so vsi fantje ostali skupaj. Poživljali smo shode s petjem, umetnim in narodnim. Počeli so deklamirati in govoriti. Umestokrat nas je razveselil govornik iz Nemškega, komor so

hodili delat mladeniči in možje. Ti govori so bili posebno zanimivi. Poročali so mladeniči, kako je med Nemci, kako živijo Francozi, kako so kaj zavedni Slovani, ki so delali med Nemci. Med vojsko smo dostikrat v svoji sredi pozdravili fante-vojake, ki so nam poročali žalostne in vesele dogodke. Moram priznati, da so bili shodi dostikrat zelo zanimivi, poučni in navduševalni obnem. Iz Mladeniške zveze se je rodil Orel, ki je deset let krepko deloval obnem z Mladeniško zvezo in še danes deluje.

Ko sem se leta 1919 povrnil k Sv. Benediktu, smo takoj poživili nekdanjo v vojski zaspalo Mladeniško zvezo, ki danes živahno deluje obnem z orlovskim odsekom.

Castna je zgodovina mladeniških zvez. Še danes so ravno tako opravičene kot ob svojem začetku. Nekateri bi je radi nadomestili z orlovskimi odseki. Pa se ne da. Ali naj vsi cni mladeniči, ki nimajo veselja do telovadbe, ali niso sposobni za njo, ali so predalec od cerkve, pogrešajo izobrazbe, organizacije? Dajmo jim mladeniško zvezo. Te člani naj bodo tudi vsi Orli, ki naj v mladeniški zvezi s svojim večjim znanjem ob rojstvujejo tudi fante, ki ne morejo biti člani odsekov. Ob rojstvu mladeniških zvez in še danes so najtrdnjša podlaga zvezam in odsekom mladeniške Marijine družbe. Kjer te cveto, tam prospevata krasno mladeniška skupna z orlovskimi odseki, ki naj po vsakomesečnem nauku skupno zborujeta. Čas je, da poživimo naše mladeniške zveze in še nove ustanovimo. Naj da pobudo za to mladeniški dan!

Krščanski učitelj šoli odrastli mladini.

Teško se poslavljamo krščanski učitelji leto za letom od iz šole izstopivših učencev, izročujoči jim odpustnice in dajajoči jim zadnje nauke na življenja pot. Kajkrat se dogaja, da solznih oči gledamo za njimi, ko odhajajo nekateri veselih, drugi pa žalostnih korakov iz šole, kjer so prejeli prve nauke, kjer so se vzgajali in pripravljali za življenje. Bojimo se zanje, ker vemo po izkušnjah, ki jih doživljamo dan za dnem, kolikim nevarnostim bodo izpostavljeni v vrtincu življenja. V duhu nam stopajo pred oči mnogobrojni sovražniki mladine, kakor ničvredne družbe, slaba društva, alkohol, slabo čtivo, denar itd. itd.

Zasmilijo se nam. Najrajši bi šli za njimi, toda vežejo nas službene dolžnosti na njih mlajše bratce in sestrice. Ali naj jih pozabimo in zapustimo ravno v času, ko bi bili našega vodstva in varstva še najbolj potrebni? Ne! Krščanski učitelj se zaveda svoje dolžnosti in ne bo je opustil. Po končanem šolskem delu stopa med šoloodraslo mladino, med njo, ki preživljajo nevarno mladeniško dobo, v kateri se je toliko moralno pokvari ter jo utrjuje v veskem prepričanju, ki je edino močno sidro v viharju življenja, zmot in zablod.

Da, da! Krščanski učitelj se zaveda, da je verski moment najvažnejši pri vsaki vzgoji, kajti le-ta krepi, tolaži in bodri vsakega človeka, in prav posebno pa še našega kmeta, ki z molitvijo in zaupanjem v Boga pričinja in končava svoja dela. Težka so bremena našega kmeta, obupal bi ob nezgodah, toda trdno versko prepričanje njegovo, zaupanje v Boga, ga obdrži pred padcem in mu daje novih moči.

Pa krščanski učitelj ne stopa samo takole mimogrede med svoje nekdanje učence, on zanje žrtvuje nedeljske popoldneve, jih zbira in vodi na domače griče in gorice, na naša polja, travnike in gozde, opazujoč z njimi lepoto narave, navdušujoč jih v senci košatega drevesa za domačo rodno grudo, ki je tako čudovito lepa, bogata! On vodi tudi šoloodraslo mladino do spoznanja in samozavesti, da ni lepšega kraja, kot je domači rojstni kraj. Ključ ti mladina: Na gore naše in doline, naj spomin ti nikdar ne izgine! Naše polje, log in gaj — bode tvoj zemeljski raj! Gorice naše in vodice — ljubi kot sestrice! Le zemlja, ki te je rodila, bode tvoja naj gomilal!

In pozabil ne bo krščanski učitelj na takih sprehodih zapeti z mladino lepo narodno ali umetno pesem, opeva jočo domovino. In vzkliknil bode s pesnikom Golarjem:

»Mila, kakor pesem slavčeva je slovenska govoriga, kot menihu sladko pela bi v nebesih rajska ptica.«

Ali pa bode citiral Medvedovo:

»Sladka materina govoriga, lepa mina zemskih vseh glasov, mojih misli ti glasnica, tvoj obliž me zadnji blagoslov!«

Poleg ljubezni do domovine, do rodne zemlje, mile slovenske govorige in lepe pesmi pa gleda slovenski krščanski učitelj, da razširi in utrdi v šoloodrasli mladini ono znanje, ki ga je prejela mladina v osnovni šoli. Ustanovil bo, kjerkoli se mu bo glasilo za nadaljno izobrazbo dovolj mladeničev, kmetijsko-nadaljevalne tečaje. V njih bode razširjal mladeničem obzorje splošne naobrazbe, a kar je še posebno važno, podajal jim tudi strokovno stanovsko izobrazbo. »Kakor ded tako oče in kakor oče tako sine ne velja več. Odpiral pa bo slovenski krščanski učitelj v takih tečajih mladeničem oči, da bodo uvidevali tudi veliko potrebo stanovskih organizacij. Skrb njegova bo, da bo vsak katoliški človek član vsaj ene organizacije, bodisi društva ali zadruga. In, če se mu bo posrečilo to, tedaj ne bode naša družva štela samo po nekaj članov, ampak ne tisoče. In, ko se bo doseglo to, tedaj šele bo prišel do veljave pregovor, ki pravi: »V slogi je moč, v neslogi pogin.«

Krščanski učitelj pa zbira mladino tudi v društvi povsod tam, kjer jih že imajo, a kjer jih še nimajo, jih ustanavlja. Krščanski učitelj kliče te mladina, Miče te kr-

ščanski mladenič na skupno društveno polje, kajti dobro društvo pod vodstvom krščanskega učitelja ali duhovnika je dragocena šola, blagoslov za vso župnijo in občino. V mislih imam izobraževalna, pevška, telovadna, glasbena in druga društva. V njih predavamo, prepevamo, telovadimo, prirejamo igre — skratka: se učimo in vzgajamo. Fantje, ven iz nesrečnih gostilen, proč od vina, žganja in kari, pač pa v lepo in bratsko društveno življenje! Kar je mogoče že po mnogih krajih, to mora biti mogoče povsod za napredek in blagor milega nam slov. naroda.

Nisem napisal teh misli prvi; znane so že, pa še ne dovolj uvaževane! Še vedno so prepri, pretepi in poboji med slovenskim narodom, še vedno je razširjeno med njimi pijančevanje; še ni izginila surovost, zato je take vrste delo nujno potrebno, da čimprej izginejo iz našega narodnega telesa vsi madeži, ki naš narod ponižujejo pred drugimi, omikanejšimi narodi. Šoli odrasla mladina na dan in ven na plan! Tudi krščanski učitelj te kliče in vabi, ker te ljubi z vso dušo in ti hoče dobro. Po tebi, šoli odrasla mladina, naj vstane naš narod močan, jednolice volje, krepak, življenjapoln. Po tvoji ljubezni do domovine bo prenehalo nesrečno izseljevanje v tujino; po tvoji umski izobrazbi se bode dvignilo blagostanje; po tvoji srčni vzgoji pa naj zasije sreča od vseh naših vaseh in domovih.

Krščanska šoli odrasla mladina! Na mladeniški tabor, ki se bo vršil v dnevih avgusta v Mariboru, pride tudi krščanski učitelj. Pohiti z njim v čira največjem številu Okleni se ga. Kakor se ovija bršljan okrog drevesa, ker rabi opore, da se more razvijati in rasti kvišku, tako rabiš ti krščanskega voditelja, po katerem moreš kvišku umsko in srčno. Tudi slovenski krščanski učitelj ti proži roko — sezi vanj!

Po »Slov. Učitelju.« — 5.

Ne v krčmo, temveč v zadrugo.

Denarja ni, trgovina z živino, lesna trgovina počiva, slišimo tarnati dan za dnevom, vidimo pa kljub temu, da so gostilne polne pivcev, osobito iz krogov mladine. Z žalostjo v srcu opažamo, da velik del današnje mladine preveč zapravlja, premalo varčuje, da ne misli na — bodočnost. Mnogi mladeniči zaslužijo lep denar kot splavarji, pri plavljenju lesa, kot delavci na žagah itd., a večji del tega lepega zaslužka ostane v soboto, nedeljo in ponedeljek v gostilni, le malo se naloži v posojilnice. Zato je opravičen poziv na mladino: Ne v krčmo, temveč v — zadrugo! Ta poziv naj vzbudi v mladini smisel za varčevanje, naj mladino privede k temu, da misli na bodočnost. V vsaki večji župniji deluje kmečka posojilnica in daje vsakomur možnost, tudi najmanjše zneske plodonosno naglati. Mladino treba pridobiti za to, da bo redno vsako nedeljo ali vsaj vsak mesec vlagala svoje prihranke ali del zaslužka v posojilnico. Nič ne de, če prinese vsakokrat le en dinar, svota bo naraščala, s tem tudi veselje do varčevanja, pridobil se bo marsikateri stotak, ki bi sicer bil zgubljen. Varčevati treba začeti pri najmanjših zneskih, odredi si moramo kak užitek, da moremo na ta način nekaj prihraniti za bodočnost.

Ne samo, da se v krčmah porabi mnogo denarja, temveč se, kar ni nič manjše zlo, zapravi mnogo dragocene časa. Svoj prosti čas naj mladina posveti svoji izobrazbi, naj čita poštene knjige in časopise, naj se udeležuje predavanj in shodov, prireditvev, pri katerih naj tudi sodeluje, naj se zlasti udeležuje poučnih tečajev. Poučni tečaji se prirejajo po vseh okrajih, a mnogokrat pogrešamo pri istih mladino, oziroma je njena udeležba nezadostna. Neopomembni so zlasti gospodarski in zadrugni tečaji. Namen teh tečajev je izobraziti našo mladino in jo usposobiti za vodstvo gospodarskih društev in zadrug. Več kot 10.000 agilnih delavcev rabimo v odborih kmetijskih podružnic ter načelnih in nadzorstvih zadrug v Sloveniji. S približno 20letnim zadrugnim delom se nam je posrečilo ustvariti mogočno denarno zadrugništvo, katero je osamosvojilo kmeti, ga napravilo neodvisnega od tujega kapitala, mu nudi ceno pomoč v sili, kar pride posebno sedaj v poštev, ko razne banke od svojih dolžnikov zahtevajo okrog 30% obresti. V razvoju so gospodarske zadruge, večinoma povojne ustanovitve, kakor tudi strojne in električne zadruge. Pri teh zadrugah sodelovati in vtrajno delovati nato, da se iste spolnijo in ojačijo, je naloga sedanjosti in bodočnosti, je naloga sedanje in bodoče generacije. Veliko, obnem pa za splošnost zelo koristno delo čaka mladino; za to delo treba dolgoletne, temeljite priprave. Ako hočemo zasigurati zadrugništvo, osobito blagovnemu zadrugstvu, trajne uspehe, moramo stremeti za tem, da bo mladina prožeta zadrugnega duha, da se bo v vsem svojem delovanju ravnala po zadrugnem geslu: Vsi za enega, eden za vse! Prava krščanska ljubezen do bližnjega naj bo zvezda vodnica mladini vselej in povsod! Zato naš poziv: mladina v zadrugo!

Zboljšanje dohodkov, zmanjšanje stroškov se doseže potom zadrugništva. Zadrugništvo pa ima tudi namen odpreti nove vire dohodkov. Živimo v času težke gospodarske krize; pomanjkanje gotovine je povzročilo zastoj v lesni trgovini; v trgovini z živino itd., treba misliti na vire novih dohodkov. Mlekarstvo in perutinarstvo je v stanu tudi malemu posestniku pripomoči do lepih, stalnih dohodkov. Umno mlekarstvo in perutinarstvo, priprava izdelkov za trg, skupna prodaja, oziroma izvoz mleka, mlečnih izdelkov, jajc in perutnine se more izvršiti le, potem zadrug. Novo, široko polje zadrugnega dela se odpira našemu kmečkemu stanu, se odpira mladini, ki bo kmalu poklicana vstopiti v vrste zadrugnih delavcev, v vrste zadrugnih voditeljev.

Še bolj kot v vojski je potrebna disciplina v zadrugstvu, je potrebno se ravnati po starih, preizkušanih zadrugnih načelih. Odgoja v tem smislu je potrebna; mladenič, ki prosodi večino svojega prostega časa v krčmi,